

ดนตรีและกิจกรรมเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย

วารุณี สกุลภารักษ์ กม. (การศึกษาปฐมวัย)^{1*}

นางสาววรรณอาภา หุทัยงาม คม.(การบริหารการศึกษา)¹

¹ ภาควิชาสังคมเมือง วิทยาลัยพัฒนาชุมชนเมือง มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

* ผู้ติดต่อ, อีเมล: wannaapa.h@gmail.com

Vajira Med J. 2019; 63(3) : 203-8

<http://dx.doi.org/10.14456/vmj.2019.21>

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาและพัฒนากิจกรรมแนวทางการบูรณาการและประยุกต์ใช้ดนตรีและกิจกรรมเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อเสริมพัฒนาการให้ถูกต้องตามช่วงวัยรวมถึงการเตรียมความพร้อมทักษะทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา

วิธีดำเนินการวิจัย: การลงพื้นที่สำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมจากกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาการพัฒนาเด็กปฐมวัย และการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

ผลการวิจัย: ดนตรีและกิจกรรมเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการส่งเสริมทักษะทางการเคลื่อนไหวในเชิงปฏิบัติการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาของเด็กปฐมวัย บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดประสบการณ์การสอนดนตรีและกิจกรรมเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กจะไม่สอนทักษะเชิงวิชาการ จะไม่เป็นรูปแบบและกฎเกณฑ์ แต่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความท้าทายให้เด็กฟังเสียงต่างๆ และให้เกิดทักษะการฟัง จำแนกเสียงต่างๆ เสียงช้า เร็ว ตามจังหวะดนตรี และกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นโดยให้เด็กๆ ได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กด้วย ในการเล่นประกอบเพลง ดนตรี การเคลื่อนไหวตามจังหวะ ช้า-เร็ว การให้เด็กคิดหาทางด้วยตนเอง จะช่วยให้เด็กก้าวไปสู่การพัฒนาการด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงออกอย่างมั่นใจ ได้ลงมือกระทำ ดังนั้น การเคลื่อนไหว ประกอบท่าทางกับเสียงดนตรี จึงเป็นกิจกรรมที่เด็กได้ปฏิบัติและเป็นรูปแบบของการเคลื่อนไหวแบบง่ายๆ ซึ่งจะทำให้เด็กสนุกสนาน และเกิดการเรียนรู้ภาษาความหมายจากเนื้อเพลง การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหว นอกจากจะใช้เครื่องประกอบจังหวะแล้ว อาจใช้เพลงร้อง หรือเพลงบรรเลงโดยเครื่องดนตรีล้วนๆ และเน้นที่จังหวะมาประกอบการเคลื่อนไหวก็ได้ เช่น เพลงเกี่ยวกับสัตว์ เพลงยอดนิมิตทั่วไป แต่ควรเลือกเพลงที่มีจังหวะชัดเจน ซึ่งจะทำให้เด็กได้แสดงออกด้วยการเคลื่อนไหวด้วยท่าทางที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง ประโยชน์ที่เด็กได้รับ ทำให้เกิดเสียงดนตรีเพื่อความสนุกสนาน สามารถประยุกต์ใช้ได้ในการร้องเพลง เชื่อมโยงประสาทสัมผัส และการเคลื่อนไหวของร่างกาย ใช้หูในการฟังเสียง รวมถึงการขยับกล้ามเนื้อใหญ่เช่น แขน หรือขา ไปจนถึงมัดเล็กๆ อย่างนิ้วมือ ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ลดทอนของเครื่องดนตรีพัฒนาสมาธิ ในระหว่างเล่นดนตรีนั้นเด็กๆ จะต้องใช้สมาธิอย่างมาก โดยเริ่มจากเพลงสั้นๆ ง่ายๆ

สรุป: การผลิตสื่ออุปกรณ์ดนตรี ที่นำไปจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวทั้งหมด ได้สอดคล้องกับการพัฒนาทางด้านร่างกาย สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมการบังคับกล้ามเนื้ออวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายและความสัมพันธ์ทางด้านการทรงตัว การควบคุมกล้ามเนื้อ การทรงตัวของศีรษะ การนั่ง ยืน คลาน เดิน จับยึดวัตถุ และการเล่นหรือกระทำวัตถุที่เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมทักษะทางการเคลื่อนไหวในเชิงปฏิบัติในการพัฒนาทักษะทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาแบบบูรณาการที่ใช้วัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมต่อการพัฒนาของเด็กปฐมวัย

Music and movement activity for early childhood

Warunee Sakalpasak^{1*} M.ED (early childhood development)

Wannaapa Halathaingam¹ M.ED (educational administration)

¹Urban Community Development Collage, Navamindradhiraj University, Bangkok, Thailand

* Corresponding author, e-mail address: wannaapa.h@gmail.com

Vajira Med J. 2019; 63(3) : 203-8

<http://dx.doi.org/10.14456/vmj.2019.21>

Abstract

The article is about music and movement activities for early childhood and to promote skills in movements in practice suitable for development of early children. This article aims to manage experiences of early childhood music teaching and movement activities. Child caretakers will not conduct academic models and rule-based activities but the learning activities challenging for children when they listen to different sounds. These will promote listening skills, distinguishing different kinds of sounds such as ones with slow and fast rhythms associated with tempos of music. The activities also include various participants, allowing children to learn properly according to their levels of development based on rhythm games, music and fast-slow tempo movements. Moreover, allowing children to create their own movements will lead them to cognitive and creative development and confidence in expression and acting. Thus, movements according to music is the activity in which children will perform and is full of models of basic movements, entertaining children and encouraging learning from lyrics. These movement activities will not only use percussions but also use lyrics and instrumental music, emphasizing on tempos that complement movements, such as songs related to animals and popular songs. However, selected songs should be the ones with definite tempos, encouraging children to react to songs with their own movements from their creativity. The benefit these activities will bring is the enjoyment of music, adaptable to singing and linking senses and body movements. For example, children will use ears to listen. This includes movements of big and small muscles such as arms, legs and fingers, resulting in creative thoughts in inventing musical instruments with some textures. This invention will also develop concentration during musical play. Simultaneously, children will rely heavily on their focus, starting from short and easy music.

Creation of musical instruments leading to all movement activities is related to suitable development of bodies for early children. They are also follows: organ muscles forces, body balance, muscle controls, head balance, sitting, standing, crawling, walking, grapping, playing and interactions with items. Ultimately, these activities will encourage early children to receive promotions of movement skills in practice in relation to integrating body, mood, social and cognitive skills, using natural materials suitable for development of early children.

Keywords: music and movement activities, development of early children, invention of musical instruments

บทนำ

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ไม่อยู่นิ่ง มักจะมีการเคลื่อนไหวทางร่างกายอยู่เสมอ อันเป็นธรรมชาติตามวัยของเด็กปฐมวัยก็เพื่อใช้พลังงานทางกายที่มีอยู่อย่างมากมายเป็นธรรมชาติตามช่วงวัย และเป็นการสะท้อนความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจตามวัยของเด็กออกมาด้วยเช่นกัน กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะจึงได้รับการจัดเป็นกิจกรรมหลักเพื่อพัฒนาเด็กซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง การเคลื่อนไหวจังหวะเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลงคำคล้องจองการปฏิบัติตามสัญญาณ ซึ่งจังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบได้แก่ เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก ตีฉิ่ง กลอง ระนาด มาประกอบการเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้ร่างกายกำลังอยู่ระหว่างพัฒนาใช้ส่วนต่างๆ ร่างกายยังคงมาผสมผสาน หรือประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์มากนัก การเคลื่อนไหวร่างกายของเด็กอาจยังดูไม่มั่นคง

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้การลงพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมจากกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาการพัฒนาเด็กปฐมวัย และการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

ผลการวิเคราะห์

จากประสบการณ์การสอนดนตรีและกิจกรรมเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย ได้พบว่าผู้ดูแลเด็กหรือผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องหา กิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กสนใจและเพลิดเพลิน กับกิจกรรมการเคลื่อนไหว เป็นกิจกรรมหนึ่งสำหรับที่จะช่วยให้เด็กได้สนุกสนานและเพลิดเพลินได้ เด็กบางคนยังร้องไห้อยู่ แต่เมื่อได้ยินเสียงเพลงและเห็นเพื่อนๆ สนุกสนาน จะทำให้เขาหยุดร้องให้ได้ชั่วขณะหนึ่ง แต่อาจจะยังไม่เข้าร่วมกิจกรรมร้องเพลงหรือแสดงท่าทางตามเพื่อน เด็กก็สามารถจดจำเนื้อเพลงพร้อมลีลาท่าทางไปถ่ายทอดให้คุณพ่อคุณแม่และญาติผู้ใหญ่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทางบ้านได้เป็นอย่างดี ทำให้สามารถกล่าวได้ว่า เสียงเพลงและดนตรี ช่วยผ่อนคลายความเศร้าโศกเสียใจของเด็กๆ

ลงไปได้ดนตรีและกิจกรรมเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมกับเด็ก ได้แก่ กิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น การร้องเพลง เล่นเกมประกอบเพลง และบรรเลงเครื่องดนตรีอย่างง่าย เป็นต้น เด็กจะสนุกกับกิจกรรมที่เขาได้ออกความคิดเห็นได้เคลื่อนไหว ได้ใช้ภาษา บรรเลงเครื่องดนตรี และร้องเพลง กิจกรรมดนตรีจะเป็นพื้นฐาน ของเด็กในการที่จะพัฒนาการดนตรีของเขาให้ดีขึ้นในอนาคตคุณค่านดนตรีและกิจกรรมเคลื่อนไหวต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ประเภทของกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะสำหรับเด็กปฐมวัยแอนนารีโน (Annareno, 1973, p. 22) ได้จัดหมวดหมู่การเคลื่อนไหวตามลักษณะของการเคลื่อนไหวพื้นฐานไว้ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย (body manipulative)

1.1 การเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ขั้นพื้นฐาน (basic locomotor) การเดิน การวิ่ง การกระโดด การคลาน

1.2 การเคลื่อนไหวแบบไม่เคลื่อนที่ขั้นพื้นฐาน (basic non - locomotor) การดัน การบิด การเหยียด

2. การเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ (object manipulative)

2.1 การทำให้วัตถุอยู่นิ่งเคลื่อนที่ เช่น การขว้าง

2.2 การหยุดวัตถุที่เคลื่อนที่ เช่น การรับ การหยุด
ซาโปรา และมิทเชล (Sapora and Mithell, 1961, p. 131) ได้แบ่งการเคลื่อนไหวออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน (fundamental movement) หมายถึง การเคลื่อนไหวที่ต้องใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ๆ ของลำตัว แขน ขา เช่น การเดิน การวิ่ง การกระโดด การว่ายน้ำ เป็นการเคลื่อนไหวที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป และมีอิทธิพลต่อการทำงานของระบบต่างๆ ของร่างกาย เช่น ระบบย่อยอาหาร ระบบไหลเวียนของโลหิต ระบบขับถ่าย ระบบหายใจ รวมทั้งอวัยวะอื่นๆ ที่จำเป็นต่อชีวิตและสุขภาพด้วย

2. การเคลื่อนไหวเสริม (accessory movement) หมายถึง การเคลื่อนไหวที่พัฒนาภายหลังจากการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานส่วนมากจะต้องอาศัยทักษะที่ละเอียดอ่อน และไม่เกี่ยวข้องกับกล้ามเนื้อใหญ่ๆ เท่าใดนัก จึงไม่ค่อยจะมีผลต่อการทำงานของอวัยวะและระบบของร่างกาย เช่น การพูด การพิมพ์ดีด การสืโวโอลิน เป็นต้น

สำนักพัฒนาการพลศึกษา (2543, หน้า 24-25) ได้กล่าวถึง ประเภทของกิจกรรมเคลื่อนไหวเข้าจังหวะ แบ่งเป็นได้เป็น 5 ประเภทดังนี้

1. ประเภทเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานตามจังหวะ
2. ประเภทฝึกปฏิบัติตามสัญญาณหรือข้อตกลง
3. ประเภทกิจกรรมเนื้อหา
4. ประเภทฝึกจินตนาการจากคำบรรยาย
5. ประเภทกิจกรรมฝึกความจำ

เยาวยา เดชคุปต์ (2542, หน้า 84) ได้กล่าวถึง การเคลื่อนไหวพื้นฐาน หรือการเน้นจังหวะไว้ว่า การปูพื้นฐานที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในด้านจังหวะ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ มีรายละเอียดของการเคลื่อนไหวดังนี้

1. ประหม่อมตามครูให้เข้ากับจังหวะ
2. เดินย่อเท้าตามจังหวะของเสียงเพลง
3. ย่อเท้าตามจังหวะที่ครูเคาะหรือให้สัญญาณ
4. กระโดดตามจังหวะที่ครูให้สัญญาณ
5. การทำท่าเลียนแบบการเคลื่อนไหวของสัตว์ชนิดต่างๆ
6. ทำเสียงเลียนแบบสัตว์ เช่น นก ไก่ แมว หมา ฯลฯ

หรือเลียนเสียงตามแบบสิ่งของต่างๆ เช่น เสียงนาฬิกา

การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะทางการเคลื่อนไหวในเชิงปฏิบัติการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาของเด็กปฐมวัย ครูจะไม่สอนทักษะเชิงวิชาการ จะไม่เป็นรูปแบบและกฎเกณฑ์ แต่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความท้าทายให้เด็กฟังเสียงต่างๆ และให้เกิดทักษะการฟัง จำแนกเสียงต่างๆ เสียงช้า เร็ว ตามจังหวะดนตรี และกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นโดยให้เด็กๆ ได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กด้วย ในการเล่นเกมประกอบเพลง ดนตรี การเคลื่อนไหวตามจังหวะ ช้า-เร็ว การให้เด็กคิดท่าทางด้วยตนเอง จะช่วยให้เด็กก้าวไปสู่การพัฒนาการด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงออกอย่างมั่นใจการส่งเสริมให้เด็กๆ ได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ในการร้องเพลงต่างๆ ซึ่งส่วนมากจะเป็นการร้องหมู่ เป็นบางครั้งจะเปิดโอกาสให้เด็กร้องเพลงเดี่ยวบ้าง เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะแต่ละบุคคล การร้องเพลงเน้นที่น้ำเสียงการเปล่งเสียงร้องเพลงไม่ใช่การตะโกน เพลงที่จะนำมาสอนเด็กจึงควรเป็นเพลงสั้น และควรใช้ภาษาง่ายๆ จังหวะและทำนองไม่ควรยากจนเกินไป เนื้อเพลงควรเป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก อาจจะเป็นเรื่องของความสนุกสนานหรือการท่องเที่ยวก็ได้ การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวควรบูรณาการให้เด็กได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้อง

กับแนวคิดตามทฤษฎี พหุปัญญาของ ศาสตราจารย์ ดร.โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ ได้กล่าวไว้ว่าดนตรีเป็นองค์ประกอบหนึ่งใน 9 ด้านของการพัฒนาพหุปัญญา ปัญญาทางด้านดนตรี (Musical Intelligence) หรือความสามารถทางดนตรี จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นของการพัฒนาเด็กในทุกๆ ด้าน พ่อแม่และครูควรหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาเด็ก ให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานในการฟังดนตรีและการเคลื่อนไหว นอกจากดนตรีและกิจกรรมเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการเสริมสร้างพัฒนาการในทุกๆ ด้านแล้วยังสามารถปลูกฝังนิสัยที่ดีงามขึ้นชมสุนทรีภาพ ซึ่งเป็นการประสมประสานวิชาการด้านต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัยได้ครบในทุกๆ ด้าน เด็กในวัยนี้ควรจะได้เล่นเครื่องประกอบจังหวะ ที่นำวัสดุในท้องถิ่นหรือเศษวัสดุมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องเคาะจังหวะ ที่มีระดับเสียงแตกต่างกัน เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่รับรู้จากการสัมผัส การได้ลงมือกระทำดังนั้นการเคลื่อนไหว ประกอบท่าทางกับเสียงดนตรีจึงเป็นกิจกรรมที่เด็กได้ปฏิบัติและเป็นรูปแบบของการเคลื่อนไหวแบบง่ายๆ ซึ่งจะทำให้เด็กสนุกสนาน และเกิดการเรียนรู้ภาษาความหมายจากเนื้อเพลง การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวนอกจากจะใช้เครื่องประกอบจังหวะแล้ว อาจใช้เพลงร้องหรือเพลงบรรเลงโดยเครื่องดนตรีล้วนๆ และเน้นที่จังหวะมาประกอบการเคลื่อนไหวก็ได้ เช่น เพลงเกี่ยวกับสัตว์ เพลงยอดนิมิตทั่วไป แต่ควรเลือกเพลงที่มีจังหวะชัดเจน ซึ่งจะทำให้เด็กได้แสดงออกด้วยการเคลื่อนไหวด้วยท่าทางที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง หรือช่วยกันคิดระหว่างเด็กกับเด็ก หรือเด็กกับครูผู้สอนควรปลูกฝังทัศนคติที่ดีให้กับเด็กปฐมวัย ในการจัดกิจกรรมทุกครั้งควรให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่พึงพอใจ เพื่อให้เกิดความสนใจ ความชอบ ความรักในเสียงเพลง และการเคลื่อนไหวกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ กิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น การร้องเพลง การเล่นกับเครื่องเคาะจังหวะดนตรีอย่างง่าย เป็นต้น เด็กจะสนุกกับกิจกรรมที่เขาได้ฟังจังหวะ ได้ใช้ภาษาในการร้องเพลง กิจกรรมการเคาะเครื่องเคาะจังหวะดนตรีจึงเป็นพื้นฐานของเด็กในการที่จะพัฒนาการดนตรีของเขาให้ดีขึ้นในอนาคต เด็กมีความสามารถ รู้จักเครื่องเคาะจังหวะแต่ละประเภท สามารถเรียกชื่อได้ถูกต้องโดยครูหมุนเวียนให้เด็กทุกคนได้ใช้เครื่องเคาะจังหวะในแต่ละรอบของการร้องเพลงเด็กๆ ส่งเสียงร้องเพลงให้แตกต่างจากเสียงพูด พวกเขาจะร้องเพลงได้ชัดเจนไม่เพี้ยน รู้จักจังหวะ เร็ว-ช้า พลังเสียงดัง-เบา เด็กจะเกิดสมาธิในการฟังและการจำแนกเสียงกิจกรรมการเคลื่อนไหว ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านสุขภาพ

และพละนาถของเด็กปฐมวัย การเล่นเครื่องดนตรีหรือการร้องเพลงของเด็กไม่เพียงแต่นั่งร้องหรือขับร้องเท่านั้น แต่เด็กทุกคนชอบ และพอใจที่จะทำทำทางประกอบไปด้วย เนื่องจากเด็กในระดับปฐมวัยชอบเปลี่ยนอิริยาบถของการเคลื่อนไหว กระโดดโลดเต้นไปตามจังหวะท่วงทำนองของเพลง ดังนั้นครูจึงสามารถใช้เพลงและดนตรีเป็นสื่อเพื่อพัฒนาการเคลื่อนไหวร่างกายในรูปแบบต่างๆ เช่น การเคลื่อนไหวแบบอยู่กับที่ การเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ การเคลื่อนไหวกับดนตรี การเคลื่อนไหวหรือการเต้นรำ เป็นการส่งเสริมพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่กล้ามเนื้อเล็ก แขน ขา ลำตัว นิ้วมือ และส่วนต่างๆ ของร่างกายให้เคลื่อนไหวไปตามจังหวะดนตรี อีกทั้งเป็นการช่วยพัฒนาให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง และพละนาถที่สมบูรณ์ อันจะเป็นผลเชื่อมโยงไปสู่จุดมุ่งหมายทางการศึกษาปฐมวัย ที่มุ่งให้เด็กปฐมวัยพัฒนาครบทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งทักษะด้านคิดแก้ปัญหา และทักษะชีวิตที่เด็กได้รับความรู้ประสบการณ์ซึ่งจะช่วยให้เด็กปฐมวัยสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันได้อย่างมีความสุขดนตรีและกิจกรรมเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านสังคม เสียงเพลงและดนตรีมีส่วนช่วยในการปรับความรู้สึกและอารมณ์ของเด็กให้เกิดความพึงพอใจ ผ่อนคลาย และเกิดความสุขสบาย ฉะนั้นการที่เด็กได้ฟังเสียงดนตรีที่มีทำนองสนุกสนาน เพลิดเพลิน ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น มีความไว้วางใจในสิ่งแวดล้อมใหม่ มีความสุขในการเรียนการทำงาน และสามารถที่จะปรับตัวในลักษณะที่เหมาะสมเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น จะสังเกตได้จากพฤติกรรมการแสดงออก เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดี มีความสามัคคีร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ทางหนึ่งและยังเป็นการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนๆ ในห้องเรียน นอกจากนี้ดนตรียังช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยได้อีกด้วยกิจกรรมการเคลื่อนไหวช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทักษะการคิด และทางภาษาของเด็กปฐมวัย กิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบเพลง บูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้ดนตรีช่วยให้เด็กรู้จักฟังและแยกความแตกต่างของระดับเสียง สูง-ต่ำ ดัง-ค่อย หนัก-เบา แหลม-ทุ้ม รู้จักแยกอัตราจังหวะ ช้า-ปานกลาง-เร็ว อันจะเป็นพื้นฐานในการฟังและวิเคราะห์ลักษณะแยกแยะระดับเสียงและคำพูดที่ประกอบไปด้วยเสียง หนัก-เบา และเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทย ทำให้การออกเสียงและความหมายต่างกัน ดนตรีจะช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาด้านต่างๆ อาทิ การเขียน การพูด การอ่าน

ออกเสียงของเด็ก เพราะในขณะที่เด็กร้องเพลง เด็กจะต้องรู้จักควบคุมการหายใจ รู้จักควบคุมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อที่ใช้ในการพูด รู้จักจังหวะของคำพูด รู้จักอุปสรรคที่ต้องเด็กจะชอบเล่นกับคำพูดที่เป็นบทคำคล้องจอง สัมผัสคำปรากฏในเพลงนั้น เนื่องจากเพลงทุกเพลงจะต้องมีเนื้อร้องที่สัมผัสกันตามลักษณะของบทประพันธ์ เช่น นกเอี้ยงนกน้อยน้อยเจ้าค่อยค่อยเคลื่อนคล้อยมา คำว่าน้อยสัมผัสกับค่อยลักษณะของคำที่คล้องจองกันเช่นนี้ ทำให้เด็กสามารถจำเพลงได้ง่ายขึ้น และเรียนรู้ภาษาได้เร็วขึ้นการนำดนตรีหรือเนื้อเพลงร้องบูรณาการเข้ากับการจัดกิจกรรมประสบการณ์หลังบทเรียน ซึ่งจะเป็นการทบทวนบทเรียนไปด้วย เช่น เมื่อเด็กเรียนธรรมชาติศึกษาหน่วยสัตว์ต่างๆ เมื่อสอนเกี่ยวกับสัตว์ต่างๆ ตามแผน/หน่วยแล้ว ครูฝึกให้เด็กหัดฟังและเลียนแบบเสียงร้องของสัตว์แต่ละชนิดในสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ซึ่งสัตว์แต่ละชนิดจะส่งเสียงร้องแตกต่างกัน เพื่อเป็นการทบทวนความรู้สิ่งที่เรียนและได้เรียนไปแล้ว เป็นการทบทวนความจำให้แม่นยำยิ่งขึ้นว่าสัตว์แต่ละชนิด มีเสียงร้องอย่างไร สามารถนำกิจกรรมทางดนตรีมาให้ได้ร้องหรือเล่น เป็นการสรุปบทเรียนได้อีกทางหนึ่ง พร้อมทั้งทำลิลาทำทางเลียนแบบทำทางสัตว์เหล่านั้นด้วย กิจกรรมเคลื่อนไหว กับเพลงยอดนิมการนำเพลงที่เด็กสนใจเป็นที่นิยม ณ เวลานั้นมาประกอบการเรียนการสอนจะทำให้เด็กมีความสุข สนุกสนาน กับทำเล่นด้วยตัวของเด็กเองเพลงยอดนิมนี้เด็กสามารถร้องเพลงประกอบทำเล่นได้อย่างอิสระทำให้เด็กมีใจรักเสียงเพลงเกิดอารมณ์สุนทรีภาพ และออกแบบลิลาทำทาง เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สร้างความมั่นใจกล้าแสดงออก จากการที่ได้ทำ มีรอยยิ้ม และอารมณ์ที่ร่าเริงแจ่มใสส่งเสริมให้เด็ก ๆ มีสุขภาพจิตที่ดีครูปฐมวัยกระตุ้นให้เด็กคิดทำทางให้สอดคล้องกับเนื้อเพลง รวมทั้งควรปลูกฝังทัศนคติที่ดีงามในการให้มีใจรัก และเกิดความซาบซึ้งกับดนตรีและบทเพลงตั้งแต่เยาว์วัย เด็ก ๆ จะตอบสนองเสียงเพลงจะชื่นชมและรักดนตรีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับครูปฐมวัยจะเป็นผู้ปูพื้นฐานที่สำคัญ และเป็นต้นแบบในช่วงวัยแรกของชีวิตปฐมวัยดนตรีทำให้เด็กมีความสุข ความเพลิดเพลิน นับว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทสำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดนตรีเป็นสื่อที่เร้าใจให้เด็กเกิดอารมณ์และความรู้สึกในทางที่ดี ช่วยส่งเสริมสมองซีกขวาซึ่งเป็นความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการประกอบกับสมองซีกซ้ายที่ส่งเสริมการคิด การใช้เหตุผลในการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยจะนำความรู้เกี่ยวกับดนตรีมาสร้างให้เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เชื่อมโยงกับกิจกรรม

การเคลื่อนไหวและจังหวะสำหรับเด็กปฐมวัย บทบาทของครูดนตรี และกิจกรรมเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย ครูเป็นบุคคลสำคัญและมีอิทธิพลในการส่งเสริมเด็กให้เกิดความรัก มีประสบการณ์ และมีการพัฒนาการทางด้านดนตรีรวมทั้ง มีพฤติกรรมใหม่เกิดขึ้น อันเป็นผลมาจากผลการเรียนรู้ซึ่งการเรียนรู้ช่วยให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. มีทักษะทางดนตรี
2. มีความชื่นชมและรักในดนตรี
3. มีความรู้สึกกล้าอยากทดลองสิ่งใหม่

ขั้นตอนการผลิตแทมเบอร์เนอริ์นฟาลาสติก

1. นำฟาลาสติกมาดัดให้เป็นรูตรงกลางฟาล
2. พันสีฟาลให้ทั่วทั้งหมัดให้เป็นสีเดียวกันหลังจากที่พันสีเสร็จแล้วพองให้พองขึ้นนำม้วนใส่หลอดที่เตรียมไว้
3. ทำให้เป็นวงกลมแล้วเอาเชือกมาพันติดกับหลอดให้เป็นที่จับเครื่องดนตรีนำฟองน้ำมาเย็บติดกับหลอด

ประโยชน์ที่เด็กได้รับ

1. เคาะเป็นจังหวะเสียงเพลง
2. ไว้ใช้ประกอบกับเครื่องดนตรี
3. เด็กได้รับความเพลิดเพลินในการมีส่วนร่วมเคาะจังหวะ

ขั้นตอนการผลิตลูกแซ็ค

1. ล้างขวดพลาสติกให้สะอาด ผึ่งให้แห้ง
2. ใส่วัสดุสร้างเสียง เช่น เมล็ดข้าวสาร ลงใน ขวดน้ำลองเขย่าฟังเสียงดู เพิ่มลดจำนวนตามสมควร
3. เมื่อได้เสียงที่พอใจแล้ว ปิดฝาขวดพลาสติกด้วยกระดาษขาว
4. นำกระดาษขาวพันรอบ ๆ บริเวณด้ามไม้และขวดพลาสติกเพื่อเตรียมตกแต่ง
5. นำกระดาษตกแต่งให้สวยงาม

ประโยชน์ที่เด็กได้รับ

1. ทำให้เกิดเสียงดนตรีเพื่อความสนุกสนาน
2. สามารถประยุกต์ใช้ได้ในการร้องเพลง
3. เชื่อมโยงประสาทสัมผัส และการเคลื่อนไหวของร่างกาย ใช้หูในการฟังเสียง ร่วมถึงการขยับกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น แขน หรือขา ไปจนถึงมัดเล็กๆ อย่างนิ้วมือ

4. ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ลวดลายของเครื่องดนตรี

5. พัฒนาสมาธิ ในระหว่างเล่นดนตรีนั้นเด็กๆ จะต้องใช้สมาธิอย่างมากโดยเริ่มจากเพลงสั้นๆ ง่ายๆ

วิจารณ์

จะเห็นได้ว่าการนำองค์ความรู้ เกี่ยวกับดนตรีและกิจกรรมเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัยมาจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ในวัยปฐมวัยนี้สามารถทำได้หลายรูปแบบ ทั้งการเคลื่อนไหวอยู่กับที่ และการเคลื่อนไหวโดยให้เด็กเปลี่ยนทิศทางต่างๆ จะช่วยให้ทุกคนเคลื่อนไหวโดยอิสระด้วยความเชื่อมั่น และเป็นตัวของตัวเอง การที่เด็กจะสามารถเคลื่อนไหวสลับเปลี่ยนทิศทางได้นั้น เด็กจะต้องได้รับความเป็นอิสระในการกระทำและความรู้สึกสนุกสนานควรให้เด็กมีอิสระในการคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมการประดิษฐ์อุปกรณ์ดนตรีให้เด็กมีส่วนร่วมในการเคาะจังหวะกับเสียงดนตรีจะทำให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนการสอนมากขึ้น และต้องคำนึงถึงสาระของดนตรีและควรจัดให้ครอบคลุมเกี่ยวกับดนตรีและกิจกรรมเคลื่อนไหวที่เด็กควรจะได้รับ เพื่อปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อดนตรีให้กับเด็ก ซึ่งครูปฐมวัยจะต้องมีความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก และสามารถเลือกเพลงได้เหมาะสมกับวัยเป็นการปูพื้นฐานให้เด็กมีใจรักในเสียงเพลงมีอารมณ์สุนทรีย์และมีความสุขในการทำกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

1. Department of Physical Education. Manual of Recreational Activities for Early childhood. Bangkok : Satsana. 2000.
2. Dechakup Y. Music and Rhythmic Activities for Early Childhood. Bangkok : Mac Press. 2000.
3. Ministry of Education. Manual of Early Childhood Curriculum Year B.E. Year 2003. Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. 20002
4. Annareno A, A. Fundamental Movement and Sport Skill Development for the Elementary and Middle School .Ohio :Charles E. Merrill .1973.
5. Sapora, A.V. and E.D. Mitehell. The Theory of Play and Recreation. 3 rd., New york: The Ronald Press. 1961.